

Dokumenta datums ir tā
elektroniskās parakstīšanas datums

Nr. LPA 1.7.-22

Ministru prezidentei Evikai Siliņai
Latvijas Republikas Ministru kabinetam
Ministriju valsts sekretāriem

Kopija:

Sabiedrības integrācijas fonda padomei
Valsts kancelejas direktora pienākumu izpildītājai
Inesei Gailītei

Kultūras ministrijas parlamentārajai sekretārei
Agnesei Lācei

Kultūras ministrijas valsts sekretāres vietniecei
starptautisko lietu, integrācijas un mediju jautājumos
Zanei Vāgnerei

Par valsts budžeta prioritātēm 2025. gadam

Nevalstiskās organizācijas, lemjot par valsts budžeta prioritātēm 2025. gadam, aicina iekļaut tajā atbalsta programmas pilsoniskajai sabiedrībai, tā risinot sektoram būtiskākus sistemātiskus problēmjaudājumus.

Saskaņā ar virkni politikas plānošanas¹ un ieviešanas dokumentiem, spēcīga, noturībspējīga, demokrātiskās vērtībās balstīta, droša pilsoniskās sabiedrības un informācijas telpa ir viena no

¹ Tostarp: Nacionālās drošības koncepcija, Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.-2027. gadam, Lisabonas līgums, Nacionālās attīstības plāns 2021-2027, Latvijas Piektais nacionālais atvērtās pārvaldības rīcības plāns 2022.-2025. gadam, Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomes nolikums

Latvijas prioritātēm. Turklāt esošajā ģeopolitiskajā situācijā būtiski pieaug valsts iekšējās un ārējās drošības nozīme, kur būtisku lomu nacionālās drošības sistēmā ir tieši pilsoniskajai sabiedrībai. Tāpēc vēršam uzmanību, ka līdz šim nav atrisinātas vairākas sistemātiskas problēmas, un aicinām:

- 1) nodrošināt pilsoniskās sabiedrības pārvaldību, tai skaitā ietverot politisko apņemšanos un līderību par jomu un to mērķtiecīgu attīstību;
- 2) nodrošināt stabilu un ilgtspējīgu finansējuma modeli pilsoniskās sabiedrības darbībai un attīstībai.

Nevalstiskās organizācijas vēršas pie augstākajām amatpersonām ar aicinājumu, veidojot 2025. gada valsts budžetu, atbilstoši iepriekšējiem solījumiem paredzēt papildu finansējumu pilsoniskajam dialogam, pilsoniskajai līdzdalībai un sadarbībai, kas tiktu pārdalīts centralizēti, ar iepriekš noteiktiem, skaidriem kritērijiem, pārraudzības mehānismiem un nospraustiem rezultātīvajiem rādītājiem. Aicinām rast iespēju paredzēt nepieciešamos **papildu resursus vismaz 5,4 miljonu euro apmērā valsts budžetā**, lai veicinātu iedzīvotāju līdzdalību un sadarbību sabiedriskajos procesos, uzlabotu iedzīvotāju dzīves kvalitāti un stiprinātu demokrātiju Latvijā.

- (1) Programmai “**Nacionālais NVO fonds**” papildu resursus, kas kopumā veidotu fonda līdzekļus **vismaz 6,6 miljonu euro apjomā (iztrūkstošā daļa 2025. gadā – 4,3 milj. euro)**, lai īstenotu mērķtiecīgu pilsoniskās sabiedrības attīstības politiku, stiprinātu pilsoniskās sabiedrības kapacitāti un radītu atbilstošus apstākļus, kas veicinātu sabiedrības iesaistīšanos un līdzdalību sabiedriski politiskajos procesos valstī.

Pamatojums: pielīdzināt finansēšanas apmēru valsts budžeta finansējuma apmēram politiskajām partijām un to apvienībām. Latvijas nevalstiskais sektors – biedrības un nodibinājumi ir nozīmīgs iekļaujošas izaugsmes virzītājspēks, kas vienlaikus palielina sociālo kapitālu un rada ievērojamu saimniecisku vērtību, spēlē nozīmīgu lomu sociālās, ekonomiskās un politiskās jomās. Tādēļ nepieciešami mūsdienīgi risinājumi krīžu, tai skaitā ekonomiskās, novēršanai, ieguldot cilvēkkapitālā, kas ir būtisks tautsaimniecības attīstības faktors.

Politiskā apņemšanās nostiprināta:

Valdība:

- Deklarācijas par Evikas Siliņas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību 21. punkts: “Veicināsim iedzīvotāju, uzņēmēju un nevalstisko organizāciju līdzdalību sabiedriskajos un politiskajos procesos un sabiedrības saliedētību, attīstīsim sociālo un pilsonisko dialogu, palielināsim finansējumu sabiedriskā labuma iniciatīvām un saliedētībai.”
- Valdības Rīcības plāna 21.1. punkts “1) Īstenota mērķtiecīga pilsoniskās sabiedrības attīstības politika pilsoniskās sabiedrības un interešu aizstāvības stiprināšanai, tai skaitā nodrošinot NVO fonda finansējuma pieaugumu. 2) Sekmēta sabiedrības pašorganizēšanās uz iekļaujošas līdzdalības principa pamata, kā arī sadarbības un līdzdarbības prasmju un iespēju paplašināšana, īpaši stiprinot reģionālo un mazākumtautību nevaldības organizāciju kapacitāti un līdzdalību, nodrošinot koordinētu atbalstu un mācību pasākumus nevaldības organizāciju pārstāvjiem, un

vienlaikus arī stiprinot vietējās kopienas, organizācijas, kas strādā ar mazākumtautību pārstāvjiem, mazaizsargātajām un līdzdalībā neiesaistījušām sabiedrības grupām. 3) Nodrošināts valsts budžeta līdzfinansējums NVO projektiem, kā arī ārvalstu projektu konkursos atbalstītajiem NVO projektiem. 4) Nodrošināta valsts budžeta finansējuma pieejamība un pieaugums programmai “Latvijas NVO fonds”, programmai “NVO līdzfinansējuma programma”, programmai “Reģionu NVO atbalsta programma” un “Mazākumtautību NVO līdzdalības veicināšanas programmai.””

Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.-2027. gadam:

- 2. Rīcības virziens. Demokrātijas kultūra un iekļaujošs pilsoniskums, Uzdevums 2.2.”Stiprināt pilsoniskās sabiedrības attīstību un ilgtspēju, veidojot pilsonisku kultūru un attīstot iekļaujošu pilsoniskumu (NAP2027 [407])”

Nepieciešamības pamatojums: Tāpat papildu finansējuma nepieciešamību pamato straujā inflācija un fondam iesniegto projektu pieteikumu skaits – pieprasījums pārsniedz pieejamo resursu pieejamību trīs reizes (pieprasītais finansējums bija 6,2 milj. euro).

- (2) Lai biedrības un nodibinājumi varētu piesaistīt ārvalstu finansējumu, piešķirt finansējumu programmai “**Līdzfinansējuma programma**” **vismaz 300 000 euro** apmērā.

Pamatojums: Nevalstiskais sektors veic mērķtiecīgas darbības, lai nodrošinātu sabiedrības labumu - identificē un risina sabiedrības problēmas, stiprina kopienas, veicina ilgtspējīgu attīstību un veido dialogu ar dažādiem sabiedrības locekļiem. Tomēr vienlaicīgi nevalstiskais sektors sniedz pienesumu ne tikai sociālajā kapitālā, bet arī tautsaimniecībai – piesaistītā ārvalstu finansējumu, ko iegulda kopējā Latvijas tautsaimniecībai, sekmē nodarbinātību, veic nodokļu nomaksas valsts budžetā. Līdzfinansējuma programma ir pierādījusi savu efektivitāti – pēc Sabiedrības integrācijas fonda aprēķiniem, aptuveni 60 000 euro līdzfinansējums gadā nodrošina 1 milj. euro ārvalstu donoru finansējuma piesaisti Latvijā 1 gadā. Piesaistītais ārvalstu finansējums tiek ieguldīts kopējā Latvijas tautsaimniecībā, sekmē nodarbinātību (tai skaitā reģionos un mazaizsargāto personu grupas), veic nodokļu nomaksas valsts budžetā, vienlaikus tiek stiprinātas organizācijas, kas palīdz ieviest ES un līdz ar to arī Latvijas politikas (tai skaitā kultūras, izglītības, vides aizsardzības, cilvēktiesību un citās jomās).

Politiskā apņemšanās nostiprināta:

Valdība:

- Deklarācijas par Evikas Siliņas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību 21. punkts: “Veicināsim iedzīvotāju, uzņēmēju un nevalstisko organizāciju līdzdalību sabiedriskajos un politiskajos procesos un sabiedrības saliedētību, attīstīsim sociālo un pilsonisko dialogu, palielināsim finansējumu sabiedriskā labuma iniciatīvām un saliedētībai.”
- Valdības Rīcības plāna 21.1. punkts “1) Īstenota mērķtiecīga pilsoniskās sabiedrības attīstības politika pilsoniskās sabiedrības un interešu aizstāvības stiprināšanai, tai skaitā

nodrošinot NVO fonda finansējuma pieaugumu. 2) Sekmēta sabiedrības pašorganizēšanās uz iekļaujošas līdzdalības principa pamata, kā arī sadarbības un līdzdarbības prasmju un iespēju paplašināšana, īpaši stiprinot reģionālo un mazākumtautību nevaldības organizāciju kapacitāti un līdzdalību, nodrošinot koordinētu atbalstu un mācību pasākumus nevaldības organizāciju pārstāvjiem, un vienlaikus arī stiprinot vietējās kopienas, organizācijas, kas strādā ar mazākumtautību pārstāvjiem, mazaizsargātajām un līdzdalībā neiesaistījušām sabiedrības grupām. 3) Nodrošināts valsts budžeta līdzfinansējums NVO projektiem, kā arī ārvalstu projektu konkursos atbalstītajiem NVO projektiem. 4) Nodrošināta valsts budžeta finansējuma pieejamība un pieaugums programmai “Latvijas NVO fonds”, programmai “NVO līdzfinansējuma programma”, programmai “Reģionu NVO atbalsta programma” un “Mazākumtautību NVO līdzdalības veicināšanas programma.””

Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.-2027. gadam:

- 2. Rīcības virziens. Demokrātijas kultūra un iekļaujošs pilsoniskums, Uzdevums 2.2.”Stiprināt pilsoniskās sabiedrības attīstību un ilgtspēju, veidojot pilsonisku kultūru un attīstot iekļaujošu pilsoniskumu (NAP2027 [407])”

Nepieciešamības pamatojums: ārvalstu fondu, tai skaitā Eiropas Komisijas projektu konkursi nosaka, ka piešķirtais finansējums vienam projektam nevar pārsniegt 90 % no kopējā projekta apmēra. Projekta īstenotājiem papildus minētajam 20 % līdzfinansējumam ir jānodrošina priekšfinansējums pat 20 % apjomā no saviem līdzekļiem. Priekšfinansējums kā gala maksājums tiek atmaksāts pēc noslēguma ziņojuma un finanšu pārskata saņemšanas un apstiprināšanas, taču biedrībām un nodibinājumiem, kā bezpeļņas organizācijām, budžetā nav brīvu finanšu līdzekļu līdzfinansējuma un priekšfinansējuma nodrošināšanai.

- (3) **Brīvprātīgā darba kustības attīstībai un koordinēšanai ar nevalstisko organizāciju starpniecību programmai vismaz 500 000 euro apmērā**, atbalstot kopienai nepieciešamo darbu un uzdevumu veikšanu, investējot savu laiku un zināšanas, personīgos resursus un sniedzot tiešu labumu valsts ekonomiskajai un sociālajai attīstībai, sociālā kapitāla veidošanai.

Pamatojums: Brīvprātīgā darba ietekme uz IKP² – Latvijā netiek centralizēti uzskaitītas brīvprātīgā darba veicēju darba stundas, taču saskaņā ar pētījumu datiem, brīvprātīgo darbu veic 9 %³ iedzīvotāju, kas ir aptuveni 172 800 iedzīvotāji, kas savukārt sniedz ieguldījumu tautsaimniecībā daudzu miljonu apmērā, ja darbu pārrēķinātu naudas izteiksmē. Pat ar pieņēmumu, ka katrs brīvprātīgais iegulda tikai 1 stundu gadā, rēķinot to ar vidējo atalgojuma stundas likmi, finanšu izteiksmē tie būtu 1,1 milj. euro. Taču pasaules prakse pierāda, ka viens brīvprātīgais gada laikā vidēji iegulda 100 sava darba stundas.

Politiskā apņemšanās nostiprināta:

Grozījumi likumā “Brīvprātīgā darba likums” paredz pilnveidot brīvprātīgā darba sistēmas un politikas attīstības pilnveidošanu, kas ietver arī stiprināt nevalstiskās organizācijas īstenot

² Ietekmi uz ekonomiku aprēķina pēc vienkāršākā algoritma -(brīvprātīgajam darbam veltītās h x vidējās algas likme x cilvēku skaits) + 20% (administratīvie un tehniskie resursi, ko brīvprātīgā persona parasti investē papildus savam laikam).

³ Pasaules Ziedošanas indekss 2018

brīvprātīgā darba aktivitātes. Nepiešķirot atbilstošu finansējumu, nevarēs tikt sasniegti politikas rezultatīvie rādītāji.

Valdība:

- Deklarācijas par Evikas Siliņas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību 21. punkts: “Veicināsim iedzīvotāju, uzņēmēju un nevalstisko organizāciju līdzdalību sabiedriskajos un politiskajos procesos un sabiedrības saliedētību, attīstīsim sociālo un pilsonisko dialogu, palielināsim finansējumu sabiedriskā labuma iniciatīvām un saliedētībai.”, un 2. punkts “Veidosim visaptverošu valsts aizsardzības sistēmu, uzlabojot sabiedrības gatavību krīzes un valsts apdraudējuma situācijām, kā arī stiprinot sabiedrības noturību un pretestību dezinformācijai. Atbalstīsim Latvijas aizsardzības industrijas izaugsmi.”
- Valdības Rīcības plāna 21.1. punkts “1) Īstenota mērķtiecīga pilsoniskās sabiedrības attīstības politika pilsoniskās sabiedrības un interešu aizstāvības stiprināšanai, tai skaitā nodrošinot NVO fonda finansējuma pieaugumu. 2) Sekmēta sabiedrības pašorganizēšanās uz iekļaujošas līdzdalības principa pamata, kā arī sadarbības un līdzdarbības prasmju un iespēju paplašināšana, īpaši stiprinot reģionālo un mazākumtautību nevaldības organizāciju kapacitāti un līdzdalību, nodrošinot koordinētu atbalstu un mācību pasākumus nevaldības organizāciju pārstāvjiem, un vienlaikus arī stiprinot vietējās kopienas, organizācijas, kas strādā ar mazākumtautību pārstāvjiem, mazaizsargātajām un līdzdalībā neiesaistījušām sabiedrības grupām. 3) Nodrošināts valsts budžeta līdzfinansējums NVO projektiem, kā arī ārvalstu projektu konkursos atbalstītajiem NVO projektiem. 4) Nodrošināta valsts budžeta finansējuma pieejamība un pieaugums programmai “Latvijas NVO fonds”, programmai “NVO līdzfinansējuma programma”, programmai “Reģionu NVO atbalsta programma” un “Mazākumtautību NVO līdzdalības veicināšanas programmai.””
- Valdības Rīcības plāna 21.5.punkts “Atbalstītas nevaldības organizācijas brīvprātīgā darba iniciatīvu veicināšanā un sabiedrības izglītošanā par brīvprātīgā darba nozīmi, it īpaši krīzes apstākļos, kā arī atbalstītas iniciatīvas, kas veicina visas sabiedrības saliedēšanos kopējam mērķim. Konkrēts finansējuma apjoms pasākuma īstenošanai tiks noteikts ikgadējā valsts budžeta veidošanas procesā.”

Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.-2027. gadam:

- 2. Rīcības virziens. Demokrātijas kultūra un iekļaujošs pilsoniskums, Uzdevums 2.2.”Stiprināt pilsoniskās sabiedrības attīstību un ilgtspēju, veidojot pilsonisku kultūru un attīstot iekļaujošu pilsoniskumu (NAP2027 [407])”

Nepieciešamības pamatojums: citviet pasaulē brīvprātīgā darba kustības veicināšanai tiek nodrošinātas mērķētas atbalsta programmas, taču Latvijā līdz šim ir bijusi 1 mērķētā programma 2022. gadā, piešķirot 60 000 euro.

- (4) **Noturības spējas iniciatīvu atbalsta programmai vismaz 300 000 euro** apmērā, lai uzlabotu sociālo situāciju un noturību pret krīzēm, stiprinātu cilvēkkapitālu un tautsaimniecības attīstību.

Pamatojums: LEADER pieeja⁴ ir pierādījusi, ka šādas iniciatīvas silda vietējo ekonomiku, taču esošajā finanšu plānošanas periodā LEADER programma nav pieejama.

Politiskā apņemšanās nostiprināta:

Valdība:

- Deklarācijas par Evikas Siliņas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību 21. punkts: “Veicināsim iedzīvotāju, uzņēmēju un nevalstisko organizāciju līdzdalību sabiedriskajos un politiskajos procesos un sabiedrības saliedētību, attīstīsim sociālo un pilsonisko dialogu, palielināsim finansējumu sabiedriskā labuma iniciatīvām un saliedētībai.”, un 2. punkts “Veidosim visaptverošu valsts aizsardzības sistēmu, uzlabojot sabiedrības gatavību krīzes un valsts apdraudējuma situācijām, kā arī stiprinot sabiedrības noturību un pretestību dezinformācijai. Atbalstīsim Latvijas aizsardzības industrijas izaugsmi.”
- Valdības Rīcības plāna 21.1. punkts “1) Īstenota mērķtiecīga pilsoniskās sabiedrības attīstības politika pilsoniskās sabiedrības un interešu aizstāvības stiprināšanai, tai skaitā nodrošinot NVO fonda finansējuma pieaugumu. 2) Sekmēta sabiedrības pašorganizēšanās uz iekļaujošas līdzdalības principa pamata, kā arī sadarbības un līdzdarbības prasmju un iespēju paplašināšana, īpaši stiprinot reģionālo un mazākumtautību nevaldības organizāciju kapacitāti un līdzdalību, nodrošinot koordinētu atbalstu un mācību pasākumus nevaldības organizāciju pārstāvjiem, un vienlaikus arī stiprinot vietējās kopienas, organizācijas, kas strādā ar mazākumtautību pārstāvjiem, mazaizsargātajām un līdzdalībā neiesaistījušām sabiedrības grupām. 3) Nodrošināts valsts budžeta līdzfinansējums NVO projektiem, kā arī ārvalstu projektu konkursos atbalstītajiem NVO projektiem. 4) Nodrošināta valsts budžeta finansējuma pieejamība un pieaugums programmai “Latvijas NVO fonds”, programmai “NVO līdzfinansējuma programma”, programmai “Reģionu NVO atbalsta programma” un “Mazākumtautību NVO līdzdalības veicināšanas programmai.”

Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.-2027. gadam:

- 2. Rīcības virziens. Demokrātijas kultūra un iekļaujošs pilsoniskums, Uzdevums 2.2.”Stiprināt pilsoniskās sabiedrības attīstību un ilgtspēju, veidojot pilsonisku kultūru un attīstot iekļaujošu pilsoniskumu (NAP2027 [407])”

Nepieciešamības pamatojums: nepieciešami mūsdienīgi risinājumi ekonomiskās krīzes novēršanai, tai skaitā ieguldījumi cilvēkkapitālā, radot ekonomikas stabilizēšanas un attīstības plānu, kur iekļauta pieeja no “apakšas uz augšu” un drošumspējas pieeja - ņemot vērā iniciatīvas par reālām vajadzībām no sabiedrības, un tās pašas spēju iesaistīties problēmu identificēšanā un risināšanā, kas uzlabotu sociālo situāciju un tautsaimniecības attīstību, veidojot labvēlīgu vidi dzīvošanai, uzņēmējdarbībai un ekonomikas attīstībai.

⁴ LEADER pieejas pamatprincips ir pieeja no “apakšas uz augšu” — iniciatīva nāk no vietējiem iedzīvotājiem, iesaistoties savas teritorijas problēmu identificēšanā un risināšanā.

Latvijas Pilsoniskā alianse un tās biedru organizācijas pauž vēlmi un gatavību tikties, lai apspriestu mūsu priekšlikumus, un to, kā tie veicinās demokrātijas noturīgumu un attīstību Latvijā.

Latvijas Pilsoniskā alianse ir neatkarīga jumta nevalstiskā organizācija pilsoniskās sabiedrības un demokrātijas stiprināšanas jomā, kuras misija ir pārstāvēt pilsoniskās sabiedrības, tai skaitā biedrību un nodibinājumu kopējās intereses, kas balstītas uz demokrātijas pamatbrīvībām un cilvēktiesībām. Latvijas Pilsoniskā alianse apvieno vairāk kā 140 biedrus, kas kopumā aptver aptuveni 70 000 privātpersonas.

Direktore

(*paraksts**)

Kristīne Zonberga

* Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu

Zonberga 24245580

Kristine@nvo.lv